

Lastekirjanduse uurijate kongress Worcesteris

8.–12. augustini 2015 toimus rahvusvahelise lastekirjandusuurijate ühingu (International Research Society for Children's Literature ehk IRSCL) kongress. See, 1971 alguse saanud iga kahe aasta tagant korraldatav kogunemine oli järjekorras 22. ning leidis aset Worcesteri ülikoolis Inglismaal. Konverentsi peakorraldajaks oli professor Jean Webb, Eestiski esinenud tuntud lastekirjanduse uurija. Üritus kandis üldpealkirja „Luues lapsepõlve” (Creating Childhoods) ning keskendus järgmistele teemadele:

- lapse kujutamine müütides, kirjanduses, pildiraamatutes ja illustreerimisel läbi aegade;
- lapse keha, heaolu ja tervis;
- lastekirjanduse muutumine globaliseerivas ühiskonnas.

Iga päev algas avaloenguga, mille pidasid oma ala juhtivad teadlased või lastekirjandusega

tihedalt kokku puutuvad inimesed. Mõtlemapanevate, inspireerivate ja uusi perspektiive pakkuvate ettekannetega esinesid kirjandusteadlased Maria Nikolajeva Inglismaalt, Nina Christiansen Taanist, Michelle H. Martin Ameerika Ühendriikidest ning Anto Thomas Chakramakkil Indiast. Lastekirjanduse kriitik ja lasteraamatute toimetaja Julia Eccleshare uuris, kuidas muutunud olud on mõjutanud lastekirjandust. Ühenduspunkte spordi ja lastekirjanduse vahel otsis sporditeadlane

Derek Peters. Tuntud luuletaja Roger McGough arutles lastekirjanduse olemuse üle ja luges oma vaimukat lasteluulet. Oleks tore, kui tema deviis „Luule igasse koolitundi” ka rakenduks.

Peale avaettekannet algasid pooleteisestunnised kolme ettekannetega paneelid, neid oli iga päev neli. Iga esinejale oli ette nähtud

20 minutit ja ajakavast peeti kinni lausa minutilise täpsusega. Paneeli lõpus oli pool tundi küsimusteks ja diskussiooniks. Kuna konverentsi viiel tiheda graafikuga päeval osales 300 delegaati 44 riigist üle kogu maailma ning valdav enamik neist ka esines, sai kuulaja valida kuni 13 samal ajal toimuva sessiooni vahel. Et oleks lihtsam ettekannete rägastikus meeldivat leida, olid sessioonid paigutatud nelja teemaplokki: ajalugu, keha, meedia ja lapseõlv.

Üldmulje oli kirev ja laiaharuline, tundus, et lastekirjandusuurimine tegeleb tõesti kõigega alates laste vegan-kirjandusest kuni lastele suunatud reklaamidega, mis tutvustavad täiskasvanuile mõeldud tooteid.

Huvitavatest teemadest puudust ei tulnud ja valikut oli tõesti küllaga. Pigem jäi kuulamata intrigeerivaid lähenemisi, mis omavahel kattusid. Üldmulje oli kirev ja laiaharuline, tundus, et lastekirjandusuurimine tegeleb tõesti kõigega alates laste vegan-kirjandusest kuni lastele suunatud reklaamidega, mis tutvustavad täiskasvanuile mõeldud tooteid. Erilises fookuses olid ajaloo seotud teemad, eriti arvukalt oli sõda ja selle mõju käsitlevad ettekandeid. Palju räägiti pildiraamatutest, nii neist, milles oluline roll ka sõnal kanda, kui nendestki, milles see hoopis puudub. Nn väljakutseid esitav pildiraamat (ingl k *challenging picturebook*) pakub palju tõlgendusvõimalusi nii väikestele lugejatele kui ka täiskasvanutele. Erinevaid lähenemisi sellistele teostele oli huvitav kuulata. Kuna paljud esinejad oli Põhjamaadest, sai rohkesti kuulda ka sealsest laste- ja noortekirjandusest, mis oma vabameelsuses ameeriklased päid vangutama pani.

Igal õhtul toimusid teemakohased meelelahutuslikud üritused – teatriendused, jutuvestmised, lastekirjandusteoreetiliste raamatute tutvustused jne. Nii esitlesid kongressil oma värskaid teoseid lastekirjandusuurimise juhtfiguurid Maria Nikolajeva („Reading for Learning: Cognitive Approaches to Children’s Literature” 2014) ja Janet Evans („Challenging and Controversial Picturebooks: Creative and Critical Responses to Visual Texts”

2015). Kogu konverentsi aja oli võimalik ülikooliruumidesse sisse seadnud raamatupoest osta nii lasteraamatuid kui ka uuemat lastekirjandusteoreetilist kirjandust.

Eestit esindasid kongressil Mari Niitra ja Jaanika Palm. Mari Niitra osales paneelis „Veremaade ilu- ja lastekirjandus”. Termin on küll alles uus, kuid juba kiiresti levinud ja kirjandusteaduseski tublisti kanda kinnitanud. Selle loojaks peetakse ajaloolast Timoty D. Snyderit, kelle raamat

„Bloodlands: Europe Between Hitler and Stalin” ilmus 2010. aastal. Ta nimetab veremaadeks Ida-Euroopa maid, nagu Poola, Rumeenia, Ukraina, Valgevene, aga ka Lääne-Venemaa, Balti riigid ja Soome. See on piirkond, mis kannatas enim Stalini ja Hitleri režiimide all. Vastava piirkonna ajaloolist kirjandust Teisest maailmasõjast nimetataksegi veremaade kirjanduseks. Mari

Niitra ettekanne „Kasvamine süngel ajal: Eesti naisautorite autobiograafilised lasteraamatud Teisest maailmasõjast ja Stalini režiimist” käsitles Leelo Tungla, Kadri Hinrikuse ja Ilon Wiklandi memuaristlikke teoseid. Jaanika Palm esines paneelil „Iidne ja modernne” ettekandega „Iidsed eesti kangelased laste- ja noorteväljaannetes läbi aegade”, kajastades meie rahvuseepose „Kalevipoeg” lasteväljaandeid. Mõlemad esinemised äratasid publikus elavat huvi ning tekitasid rohkelt asjatundlikke küsimusi ja aktiivset arutelu.

2017. aasta IRSCl-i konverents toimub Yorki ülikoolis Torontos Kanadas ning kannab pealkirja „Võimalikud ja võimatud lapsed” („Possible & Impossible Children: Intersections of Children’s Literature & Childhood Studies”). Ettekannete teese võib saata kuni tuleva aasta novembrini (vt www.irscl.com). Julgustan kõiki huvilisi seda tegema, et avardada maailmapilti, tunda end osana suurest ja kirevast lastekirjandushuviliste perest ning saada inspiratsiooni tulevasteks tegemisteks.

Jaanika Palm